

Erasmus+

SUSTRUČNJAČKO UČENJE U
OBRAZOVANJU ZA ODRŽIVI RAZVOJ:
PREPOZNAVANJE I POTVRĐIVANJE NOVE
KOMPETENCIJE

Sadržaj

Predgovor.....	3
Akronimi	5
1. Dio Uvod i okvir PEERMENT modela	6
Mentoriranje i sustručnjačko učenje	6
Ključne uloge	9
Stručnjaci za obrazovanje	9
Učitelji koji sudjeluju u lokalnim grupama za treniranje peer mentora.....	10
Proces.....	12
2. Dio „PEERMENT za OOR“ obrazovni model	13
Sustručnjačko učenje za OOR i očekivani ishodi učenja.....	17
Naučene lekcije.....	17
Procjena ciljeva i objektivna.....	17
Procjena: Jesmo li postigli sve ciljeve?	18
Priče o uspjehu.....	27
PEERMENT model i prepoznavanje	30
Postskriptum - Sustručnjačko učenje za OOR u vrijeme COVID-19.....	32
Literatura.....	35
Bibliografija	35

Ova je publikacija dio PEERMENT-a (Peer Mentoring for Teachers "Change - Builders" / Sustručnjačko učenje za učitelje/nastavnike „Graditelji Promjena“), Ključna aktivnost 2. Projekt financira Erasmus + program koji se fokusira na sustručnjačko učenje u obrazovanju za održivi razvoj.

Projektni partneri su:

- 1. Centar za obrazovanje i istraživanje- Sveučilište Malta (Malta)**
- 2. Solski Center Nova Gorica (Slovenija)**
- 3. Comité National de Solidarité Laïque (Francuska)**
- 4. Consorzio degli Istituti Professionali (Italija)**
- 5. Udruga za rad s mladima Breza (Hrvatska)**
- 6. ProgettoMondo Mlal Onlus (Italija)**

Predgovor

Ujedinjeni narodi (UN) usvojili su 2015. godine Agendu za održivi razvoj do 2030. To znači da je preostalo samo jedno desetljeće da se u potpunosti postignu 17 ciljeva održivog razvoja za akciju i borbu protiv globalnih problema, kao što su siromaštvo, glad, neravnopravnost spolova i klimatske promjene. Međutim, da bi se ti ciljevi postigli na međunarodnom planu, pružanje kvalitetnog obrazovanja mora biti postavljeno u srž cijelog procesa. Dio kvalitetnog obrazovanja je i učenje o obrazovanju za održivi razvoj (OOR), koje nam pomaže razumjeti međusobno povezani i globalizirani svijet u kojem živimo. Kako bismo razvili sposobnosti na polju istraživanja informacija i kako bismo izdali pristupačna međusektorska rješenja, potreban je multidisciplinarni pristup. Stoga je važno pružiti učiteljima inovativne metodologije koje će ih podržati u prenošenju svojih učenika na način razmišljanja koji odgovara njihovom odgovoru na globalne izazove s kojima će se susresti.

Učitelji se lako mogu osjećati pod pritiskom kad se suoče sa svojom dužnošću prenijeti mladim ljudima potrebne kompetencije za suočavanje s izazovima ovog složenog i globaliziranog svijeta. Taj osjećaj usamljenosti pred tako velikom odgovornošću ponekad može izgledati golemo. Sam učitelj, koji je sam suočen s izazovom, često može biti doveden u kušnju da se preda. PEERMENT-ov cilj je izbjeći ovu predaju razvijanjem i podržavanjem potrebe učitelja da u svoj kurikulum integriraju potrebno znanje o OOR-u, uz pristup koji potiče suradnju i dijeljenje s drugim kolegama. Predlaže postizanje takvih kompetencija sudjelovanjem u *PEERMENT grupama lokalnih učitelja*. Rad u malim grupama pruža nastavnicima mogućnost stvaranja bliskih odnosa sa svojim vršnjacima i pronalaska grupe za podršku u kojoj se mogu podijeliti i olakšati kompetencije i tereti. Struktura podrške PEERMENT-a omogućuje nastavnicima da budu sigurniji i učinkovitiji u komunikaciji održivog načina razmišljanja sa svojim učenicima. *PEERMENT grupama lokalnih učitelja* udružuju resurse i znanje kako bi proizveli WebQuestove, koji se smatraju vrlo pouzdanim alatom u OOR-u zbog njihove interdisciplinarnosti i aktivne uloge koju učenici, vođeni nastavnicima, igraju u stjecanju novih znanja.

Također se moramo podsjetiti da će na svijetu između 2015. i 2030. godine biti 1,9 milijardi mladih ljudi koji navršavaju 15 godina: najveća generacija mladih u povijesti. 0% ovih mladih ljudi živjet će u zemljama u razvoju, gdje se najviše osjećaju problemi kojima se bavi 17 ciljeva. Generacija budućnosti ne zaslužuje odrastati u svijetu koji

neprestano širi svoje nejednakosti. Kako bi to izbjegli, mladi ljudi trebaju razviti kritičko razmišljanje i proći izobrazbu koja je usmjerena na rješenja koje samo kvalitetno obrazovanje može pružiti. PEERMENT-ova metodologija savršeno odgovara ovoj ideji. Učitelji, koji su kreirali WebQuests u *PEERMENT-ovoj grupi lokalnih učitelja*, potiču svoje učenike da razviju ove kompetencije putem ove metodologije istraživanja usmjerenog na rješenje. Ova nova *forma mentis* pomoći će im u razumijevanju izazova međusobno povezanog svijeta današnjice i dat će im osnovni alat kako bi mogli pridonijeti budućnosti jednakih, uključivih i održivih društava. PEERMENT pristup, zajedno s alatom WebQuest, ako se ispravno koristi u školskom kontekstu, mogao bi postati učinkovita metodologija koja može pomoći sljedećoj generaciji u nadvladavanju teških izazova s kojima će se suočiti.

PEERMENT znanstveni odbor tijekom jednog od njihovih sastanaka

Akronimi

OOR (Obrazovanje za održivi razvoj)

NVO (Nevladine organizacije)

OR (Održivi razvoj)

COR (Ciljevi održivoga razvoja)

UN (Ujedinjeni narodi)

1. Dio Uvod i okvir PEERMENT modela

Mentoriranje i sustručnjačko učenje

Mentoriranje i sustručnjačko učenje se sve više priznaju kao ključni alati za učitelje i rukovodeće ljude u školi.

Cilje PEERMENT-a je razvoj pristupa mentorstva i sustručnjačkog učenja za obrazovanje učitelja, te ima za cilj ojačati učiteljsku profesiju unutar Obrazovanja za održivi razvoj (OOR).

Zapravo, „Mentoriranje je oblik dugoročnog prilagođenog razvoja, s primarnim fokusom na razvoj sposobnosti i potencijala, koji donosi koristi kako pojedincu tako i organizaciji“ (Sveučilište u Sheffieldu, 2009.).

„Mentoriranje je pravovremena pomoć, uvid u probleme i dijeljenje stručnosti, vrijednosti, vještina i perspektiva. Mentori funkcioniraju kao katalizator - sredstvo koje izaziva reakciju koja se inače ne bi dogodila ili ubrzava reakciju koja bi se mogla dogoditi u budućnosti (Educause, n.d.).“

Obično mentorirana osoba sastavlja program rada, a mentor pruža podršku i smjernice za profesionalni razvoj mentorirane osobe (University of Sheffield, 2009).

Ovaj projektni prijedlog favorizira pristup sustručnjačkog učenja, koji u osnovi kombinira grupni stil u kojem stručnjaci predaju znanje grupi po potrebi, sa kružnim stilom, u kojem suučenicima dijele znanje. Ovo kombinira najbolje pristupe odozgo prema dolje i odozdo prema gore, što je u skladu sa zahtjevima pristupa Obrazovanja za održivi razvoj.

Jedan se europski model interesa temelji na konstruktivističkom pogledu na učenje, ideji zajedničke stručnosti i modelu integrativne pedagogije, gdje se učiteljima vjeruje i poštuje njihova profesionalna autonomija (Kirsi, T., 2014). U stvari: „Sustručnjačko učenje ima za cilj poboljšati odnose između dvoje ljudi koji se podržavaju, dijeleći znanje i iskustvo i pružajući priliku za učenje iz različitih perspektiva (My-Peer, 2020)“.

PEERMENT Obrazovni model nadahnut je **Teorijom zajednice prakse** Etiennea Wengera.

Kako bi se zajednicama prakse omogućilo promicanje inovacija unutar OOR-a, razvijanje socijalnih kompetencija, osposobljavanje novih ljudi, olakšavanje i širenje znanja unutar grupe, uveden je inovativni element PEERMENT. Na taj je način PEERMENT usmjerio Zajednice prakse među učiteljima koji rade na OOR-u, dok je dugoročno katalizirao stvaranje takve prakse.

Zajednice prakse stvaraju prostor za dvoje ili više ljudi koji mogu učiti iz njihove interakcije. Okupljajući ljude povezane zajedničkim interesom u nekom polju, strasti ili problemu, oni utjelovljuju procese socijalnog učenja koji se aktiviraju kroz suradnju u određenom vremenskom razdoblju. Sudjelovanje i učenje temelje se na raspoloživosti, namjerno ili ne, za razmjenu ideja, dilema i strategija, s ciljem istraživanja inovativnih akcija ili rješenja (Lave & Wenger, 1991, Wenger, 1998).

Inspirirani Wengerovom definicijom koja kaže da su zajednice prakse skupine ljudi koje dijele brigu ili strast prema nečemu što rade i nauče kako to raditi na bolji način u redovitoj interakciji, partneri PEERMENT projekta odlučili su modelirati novi model za sustručnjačko učenje na OOR-u.

OOR je zajednička briga i strast na kojem su stvorene zajednice sustručnjačkog učenja.

Zajednice prakse imaju **tri glavne značajke** koje treba smatrati takvima: domenu, zajednicu i praksu. Što se tiče grupa sustručnjačkog učenja PEERMENT modela, te su značajke bile:

1. „**OOR**“, **Obrazovanje za održivi razvoj** bilo je naša domena, naše **zajedničko područje interesa**, što znači da se lokalne grupe za sustručnjačko učenje nisu jednostavno povremeno sastajale, već da je članstvo u grupi podrazumijevalo predanost domeni OOR-a .
2. **PEERMENT grupe lokalnih učitelja** bile su naše **zajednice prakse**, koje su se sastale kako bi se podržale u širenju **održivog razvoja** i radile su na stvaranju

WebQuestova¹ i poboljšanju njihovih planova lekcija kroz ugrađivanje principa održivosti. Biti učitelj i samo to što radite isti posao ne čini grupu učitelja zajednicom, već ostvarivanje zajedničkog interesa za OOR, članovi uključeni u zajedničke treninge, aktivnosti i rasprave. Podijelili su svoje znanje i informacije, podržavali se u osobnom i društvenom razvoju, kao i sudjelovali u zajedničkom radu na dizajnu WebQuesta i raspravi o njihovim rezultatima. Zahvaljujući upotrebi **metodologije sustručnjačkog učenja** izgradili su odnose koji su im omogućili poučavanje i učenje jedni od drugih, omogućujući osobni, profesionalni i grupni razvoj. Zajednička interakcija i učenje o OOR-u kao peer mentori su stvorili zajednice od lokalnih grupa za sustručnjačko učenje. Naravno, kao i u Wengerovoj teoriji, članovi ne trebaju svakodnevno surađivati, ali ponovljene i angažirane interakcije presudne su za njihovo učenje kao dio Zajednice prakse.

3. **Razvoj kompetencija** potrebnih za stvaranje i upotrebu **WebQuest** alata, te dizajn i testiranje novog WebQuesta bila je glavna „**vježba**“. Kao i u Wengerovoj teoriji, u Zajednici prakse trebaju sudjelovati praktičari. Nije im dovoljno da imaju zajednički interes. U našem modelu sustručnjačkog učenja za OOR postoji razrada zajedničkog repertoara didaktičkih i obrazovnih alata nazvanih WebQuestovi. Ostale predviđene kompetencije bile su povezane s pružanjem OOR-a kao transverzalne teme i ulogom učitelja u transformativnom obrazovanju. Kontekst je u cijelosti ključan, a osigurani prostori za sustručnjačko učenje također su osmišljeni kako bi ojačali kompetencije povezane s osobnim i društvenim razvojem i rješavanjem poteškoća koje proizlaze iz provođenja OOR-a, koji često ima nizak status u školama i nije uvijek podržan od strane ravnatelja.

Preliminarna analiza potreba provedena prije početka projekta dodatno je ojačana tijekom projekta time što su povratne informacije od učitelja potvrdile da se često osjećaju slabo opremljenima za prepoznavanje i korištenje alata za podučavanje OOR-a. **Razvoj kompetencija** obuhvaćao je sposobnost prepoznavanja pouzdanih web stranica i sposobnost korištenja **WebQuesta** kao alata, što je uglavnom izražavanje „**vježbe**“ prve

---

¹ WebQuest je didaktička strategija koju su u Sjedinjenim Državama formalizirali Bernie Dodge i Tom March 1995. Ova se metodologija proširila širom svijeta. Kad učitelj utvrdi nedostatak u udžbeniku, može se pozabaviti tom temom koristeći različite izvore koji se mogu naći na webu (zbog toga se naziva WebQuest). Praktično, WebQuest stvara strukturu (koja ukazuje na izvore, reference, zadatak, postupke i specificira konačni proizvod) između učenika i učitelja, „kako bi pružio sloj strukture između djeteta i Interneta (...). To omogućava djeci da se usredotoče na zadatak učenja, a manje na zadatak pretraživanja.“ - http://www.teachit.so/index.htm/files/WebQuest_Segers_et_al_2010.pdf

kompetencije. U današnje vrijeme prepoznavanje takozvanih pouzdanih web stranica postalo je učiteljima jedan od najvažnijih dijelova njihovog posla. Zaista trebaju naučiti praktične vještine kako filtrirati bezbroj informacija među puno lažnih ili nepouzdatih vijesti. Identificiranje takvih web stranica također je dugotrajno, pa je oslanjanje na stručnost partnera kao što su NVO-i, te nalaženje vremena za savjetovanje i pregled perspektivnih web stranica zadatak koji mogu poduzeti zajednice koje se bave OOR-om.

Ključne uloge

Zajednice razvijaju svoju praksu na različite načine i koristeći se različitim metodama: PEERMENT model zasnovan je na podršci stručnjaka za obrazovanje koji je bio obučen za olakšavanje interakcije unutar grupe koristeći metodologiju sustručnjačkog učenja i promicanje angažmana učitelja koji dijele osobnu predanost OOR-u, te raspoloživost za angažman.

Stručnjaci za obrazovanje

Stručnjak/inja za obrazovanje bio/la je referenca učiteljima za potrebnu podršku u uvođenju OOR-a u cijeli kurikulum, u prepoznavanju pouzdanih web stranica i informacija te za upotrebu i razvoj WebQuestovaa. U tom je pogledu postalo važno detaljno razmotriti talijanski primjer. Italija je bila jedina projektna zemlja koja je imala dva partnera, od kojih je jedan bio nevladina organizacija, koja je kroz svoju stručnost imala poseban zadatak pokazati učiteljskoj zajednici prakse kako se pouzdane informacije mogu prenijeti iz rada i stvarnosti NVO-a koja radi na terenu učiteljima.² Ovo je dodatno dopunjeno ostalim stručnim doprinosima ostalih partnera, od kojih su neki također NVO-i ili su imali osoblje s prethodnim iskustvima u NVO-ima.

Stručnjaci za obrazovanje bili su srž PEERMENT projekta. Metodologija cijelog projekta planirana je s premisom aktivnog uključivanja aktera mentorskih procesa, tj. stručnjaka za obrazovanje i učitelja. Uloga stručnjaka za obrazovanje bila je:

1. Podržati članove **PEERMENT grupe lokalnih učitelja** tijekom njihovih puteva obuke, uključujući projekciju, planiranje i provedbu, kao i način rješavanja svih sukoba koji bi mogli nastati u grupi učitelja.

---

² Detaljno opisano talijansko iskustvo možete pronaći u odjeljku „Naučene lekcije“.

2. Stručnjak za obrazovanje bio je uključen u proces ispitivanja koliko su učinkovite bile **Smjernice³ koje su izrađene za učitelje** uključene u sustručnjačko učenje. Nadalje, Znanstveni odbor projekta, integriran s po jednim stručnjakom za obrazovanje za svaku zemlju, razradio je prvi nacrt Smjernica; PEERMENT lokalne grupe učitelja započele su sa svojim treningom, u početku podržanim od strane obrazovnih stručnjaka; a i stručnjaci za obrazovanje, tamo gdje je to bilo potrebno, su pružili podršku na sastancima i na obuci putem interneta.
3. Uključivanje u seminare koji su stvorili **Smjernice za stručnjake za obrazovanje⁴** o tome kako voditi i podržati **PEERMENT grupe lokalnih učitelja** koje su bile uključene u puteve obuke za mentore i sustručnjačko učenje.

Učitelji koji sudjeluju u lokalnim grupama za treniranje peer mentora

Sudjelovanje u probnim aktivnostima modela bila je prilika za učitelje da uče kroz društveno sudjelovanje i razvijaju svoj identitet kao dio **PEERMENT grupe učitelja**.

Društveno sudjelovanje i samorazvoj postali su dio motivacijskih poticaja za učenje.

Štoviše, članovi su željeli učiti jedni od drugih ako bi se identificirali sa zajednicom i cijenili vještine i znanja svojih vršnjaka relevantne za njihov vlastiti način poučavanja OOR-a.

Uloga takvih učitelja definirana je kako slijedi:

- Oni su odgovorni za (su)razvoj didaktičkih aktivnosti
- Odgovorni su za (ponovno) pokretanje didaktičkih aktivnosti u OOR-u sa svojim učenicima i daju tražene povratne informacije (i redovito informiraju ravnatelja škole i kolege o projektu)
- **PEERMENT grupa lokalnih učitelja** usko je surađivala sa svojim mentorima, procesom koji je uključen u ovu konačnu verziju europskog modela priznavanja i potvrđivanja nove kompetencije⁵. Ovdje se od njih očekivalo da poboljšaju svoje

³ Smjernice za učitelje, koje su izrađene kao intelektualni ishod projekta PEERMENT, su „cjelovit i orijentiran prema korisnicima alat koji će ih voditi prema vlastitom projektiranju, planiranju, provedbi i procjeni sustava sustručnjačkog učenja za svoj profesionalni razvoj.“ - Referenca u projektu.

⁴ Ove smjernice uključuju „Sadržaj“ koji pruža stručnjaku za obrazovanje s jedne strane teoretska znanja, a s druge strane praktičniju upotrebu teorije. Ponajprije objašnjava što su mentorstvo i sustručnjačko učenje i kako to primijeniti u obuci učitelja, a na drugom mjestu pojašnjava kako upravljati sukobima, kako podržati učitelje (također na internetu) i kako pratiti treninge.

⁵ Mentor bi trebao biti kompatibilan s određenim karakteristikama koje su navedene u Europskom kvalifikacijskom okviru. Ova konačna verzija europskog modela još je specifičnija jer je posve usredotočena na održivi razvoj. Utvrđuje znanje, vještine i stavove koji se odnose na sadržaje, metodološki pristup i tehnike. Ovaj pristup omogućava OOR-u bolji pristup grupama učitelja.

kompetencije za OOR; naučili su kako upravljati putovima i iskustvima sustručnjačkog učenja i kako stvoriti nove sustave sustručnjačkog učenja, također i za druge predmete.

- Također su dali povratne informacije za **Smjernice za učitelje**.
- Oni su također bili dostupni da ispričaju svoja iskustva tijekom množiteljskih događaja.

Proces

Sustručnjačko učenje u OOR modelu slijedilo je u tri faze:

1. faza

Stručnjak za obrazovanje pohađao je obuku o navedenim smjernicama, tijekom koje je naučio:

- kako okupiti i olakšati skupinu za sustručnjačko učenje za OOR
- kako ovladati upotrebom pouzdanih web stranica i WebQuesta kao alata za rad na OOR-u.

2. faza

Stručnjak za obrazovanje organizirao je i omogućio sastanke **PEERMENT groupe lokalnih učitelja** (na temelju danih **Smjernica**), tijekom kojih je stvorio okruženje sustručnjačkog učenja i obučio sudionike o:

- Uvođenju OOR-a u cijeli kurikulum
- Sustručnjačko učenje za OOR metodologiju;
- Korištenje i razvoj pouzdanih web stranica i WebQuesta.

Učitelji su slobodno odlučili žele li sudjelovati u **PEERMENT grupi lokalnih učitelja**, ali oni koji jesu morali su koristiti ono što su naučili tako što su uveli OOR u cijeli kurikulum i morali su osmisliti vlastiti WebQuest.

3. faza

Učitelji su sa svojim učenicima testirali razrađene nove planove lekcija i WebQuestove.

PEERMENT trening u Hrvatskoj

PEERMENT trening u Sloveniji

2. Dio „PEERMENT za OOR“ obrazovni model

PEERMENT probni proces zasnovan je na iskustvima učenja malih grupa zajedno s omogućavanjem koje provode stručnjaci za obrazovanje. Stalne evaluacije bile su sastavni dio procesa, a povratne informacije prikupljale su se izravno od znanstvenog

odbora koji je nadzirao projekt, stručnjaka za obrazovanje koji su sudjelovali, kao i od učitelja koji su sudjelovali u lokalnim grupama za obuku.

Sve su trening aktivnosti ugrađene u viziju koja se temelji na poticanju sustručnjačkog učenja za OOR i olakšavanju usmjerenom na vrednovanje različitih ambicija, talenata, znanja i osjetljivosti učitelja koji sudjeluju u zajednici prakse. U ovoj viziji leži zajednička osnova načina na koji su različito organizirani treninzi za sustručnjačko učenje u OOR-u u 5 zemalja uključenih u probu (Malta, Hrvatska, Francuska, Italija i Slovenija). Četiri glavne značajke Sustručnjačkog učenja za OOR model bile su sljedeće:

1. Zajednička definicija i predanost OOR-u

OOR je zajednički izazov koji spaja sudionike i motivira njihov angažman u lokalnim grupama za treniranje sustručnjačkih mentora. Radne definicije OOR-a i srodne transformativne edukacije izložene su u dokumentu „Dobra praksa u EU“⁶. Posebno radna definicija OOR-a koja je usvojena tijekom desetljeća bila je definicija obrazovanja koja „osposobljava ljude da promijene način razmišljanja i rade na održivoj budućnosti (UNESCO, n.d.a)“, posebno:

„OOR osposobljava učenike da donose utemeljene odluke i odgovorne akcije za integritet okoliša, ekonomsku održivost i pravedno društvo za sadašnje i buduće generacije, uz poštivanje kulturne raznolikosti. Riječ je o cjeloživotnom učenju i sastavni je dio kvalitetnog obrazovanja. OOR je cjelovito i transformacijsko obrazovanje koje se bavi sadržajem i ishodima učenja, pedagogijom i okolinom učenja. Svoju svrhu postiže transformiranjem društva (UNESCO, n.d.b).“

2. Sustručnjačko učenje za OOR metodologiju

Kao što je identificirano u dokumentu „Dobre prakse u EU“, letimičan pogled na definicije različitih transformativnih obrazovanja ukazuje na jedan zajednički trend - potrebu da se sa znanja i svijesti pređe na osobnu uključenost (dakle vrijednosti) i

---

⁶ Ovaj esej opisuje najmanje deset dobrih praksi Mentorstvo i Sustručnjačkog učenja koje postoje u Europi za početno i stručno usavršavanje učitelja.

informirane akcije (dakle vještine). Ovo daje smjernice za to kako mogu izgledati specifičnosti sustručnjačkog učenja za OOR, naime uzajamni holistički proces učitelja koji se međusobno podupiru u okruženju s povjerenjem, u kojem se dijele znanja i vještine koje doprinose ne samo osobnom i profesionalnom rastu učitelja, već na proces učinkovitog postajanja aktivnim vizionarima i agentima održive budućnosti. PEERMENT je uvjeren da je mentorstvo jedna od učinkovitijih metodologija za učitelje na obuci, a sustručnjačko učenje način je da se iskoristi sav potencijal koji postoji u školama kako bi se zajamčilo kontinuirano profesionalno usavršavanje učiteljskog osoblja. Drugim riječima, sustručnjačko učenje izvrstan je način za pretvaranje škola u „zajednice za učenje“.

3. Korištenje pouzdanih web stranica i WebQuesta kao alata za oblikovanje obrazovnih iskustava i izrastanje u zajednicu prakse

Bernie Dodge, začetnik WebQuest koncepta, definira WebQuest kao:

„aktivnost usmjerena na istraživanje u kojoj većina ili sve informacije koje učenici koriste uzimaju s interneta. WebQuests su dizajnirani da dobro iskoriste vrijeme učenika i da se usredotoče na korištenje informacija, a ne na njihovo traženje, i za potporu razmišljanju učenika na razinama analize, sinteze i evaluacije.“ Starr, L. (2000).

WebQuestovi usvajaju konstruktivistički pristup učenju i smatraju se super alatom za učenje, gdje prema Kentonu Letkemanu:

„S mnogim istraživačkim projektima učenici osjećaju da upijaju informacije i stavljaju ih na papir samo kako bi dobili dobru ocjenu. WebQuestovi daju učenicima zadatak koji im omogućuje da koriste svoju maštu i vještine rješavanja problema. Odgovori nisu unaprijed definirani i stoga ih treba otkriti ili stvoriti. Učenici moraju koristiti vlastite vještine kreativnog razmišljanja i rješavanja problema kako bi pronašli rješenja za probleme.“ Starr, L. (2000).

4. Fleksibilnost i sloboda izbora u skladu s kontekstom

Kako bi pohvalili širok spektar akademskog podrijetla i nadarenosti naših učitelja, te se prilagodili lokalnom kontekstu i osobitostima školskog sustava, lokalnim grupama za osposobljavanje planirano je izgraditi prostor čiji će sadržaji biti organizirani na temelju potražnje: uz jedinstvene obvezne temeljne sesije treninga (o OOR-u, o metodologiji

sustručnjačkog učenja, te o dizajniranju i korištenju WebQesta), učitelji su mogli slobodno sastaviti svoj vlastiti fokus na čemu žele raditi u granicama koje je facilitator odredio kako bi osigurali razinu i koheziju različitih probnih iskustva u cijeloj Europi. Ovo je načelo također omogućilo PEERMENT projektu da pruži nekoliko poduka za nastavnike koji traže dodatnu podršku i prihvaćaju izazov da testiraju vlastiti WebQuest sa svojim učenicima.

To poštuje načela obrazovne i pedagoške slobode učitelja, stvarajući situaciju u kojoj su svi pobjednici, te u kojoj se osobna motivacija i strast učitelja u konačnici prenose na učenike. Zanimljivo je za primijetiti da, iako su učitelji često pod velikim pritiskom, neki su izrazili potrebu da se temama OOR-a pristupi i iz užitka i promičući „obrazovanje za čuđenje“, što je igrom slučaja jaka tema u obrazovanju o okolišu, što je često usko povezana s OOR-om. Sloboda i fleksibilnost izbora u skladu s kontekstom usvojenim od strane PEERMENT-a omogućuju uključivanje takvog pristupa, iako učitelji žale što im ponekad nedostaju sredstva za djelovanje u takvim aspektima.

Sastanak lokalne trening grupe na Malti

Sustručnjačko učenje za OOR i očekivani ishodi učenja

Projekt PEERMENT težio je da stručnjaci za obrazovanje i učitelji uključeni u grupe izvuku maksimum iz sebe tijekom svog vremena u projektu. Osnovna snaga modela bila je široka paleta mogućnosti za interakciju vršnjaka i malih skupina koje je nudilo sustručnjačko učenje za OOR. U modelu se očekivalo da sudionici pojačavaju svoj angažman i predanost poučavanju OOR-a i svoju samosvijest o svom potencijalu kao edukatori za OOR. Promicanje znanja o WebQuestu kao alatima za poučavanje OOR-a, osobni angažman, aktivaciju i profesionalni razvoj sustručnjačkih učitelja također je bio cilj ovog projekta.

Jedna izrazito dobra karakteristika PEERMENT modela je mogućnost njegove ponovne primjene izvan zemalja sudionica i životnog ciklusa projekta, s dužnom pažnjom koju treba posvetiti kontekstu. Povratne informacije prikupljale su se tijekom cijelog procesa, kroz znanstvenu zajednicu, radeći ruku pod ruku sa obrazovnim stručnjacima i izravnim povratnim informacijama od strane učitelja.

Slijedi skup nekih naučenih lekcija. Oni mogu djelovati i kao pokazivači za kontinuirano poboljšanje modela, i kao smjernice koje će pomoći u širenju modela izvan početne skupine koja ga je testirala, te osigurati mogućnost ponovnog izvođenja modela i njegovu prilagodbu različitim kontekstima.

Naučene lekcije

Procjena ciljeva i objektivna

Postoji široka raznolikost stavova o održivom razvoju, o konceptu OOR-a i o tome u kojoj mjeri škole pružaju mogućnosti za otvaranje prema vanjskom svijetu i onečišćenje različitih nastavnih metoda.

„Nama učiteljima bilo je zanimljivo otvoriti se prema vanjskom svijetu: decentralizirati se, upoznati se s drugim nastavnim metodama... (učitelj, Francuska)“.

Izvršni nastavnici, kojima je omogućeno da poboljšaju svoje podučavanje i inoviraju sudjelovanjem u zajednici učitelja vršnjačkog mentorstva, dobro predaju. Sustručnjačko učenje može se smatrati dobrim načinom za poboljšanje kvalitete obrazovanja, doprinoseći tako COR-u 4 (o obrazovanju), a stavljajući se u službu OOR-a, građanstva, interkulturene razmjene i obrazovnog sadržaja, također doprinosi COR-u 4.7 .

Procjena: Jesmo li postigli sve ciljeve?

Sustručnjačko učenje kao pristup povećanju angažmana učitelja za OOR-u, dobiti i samosvijesti.

Što se tiče učinaka upotrebe pristupa sustručnjačkog učenja, naši su partneri izvijestili da je iskustvo uglavnom pozitivno.

Ponavljajuća tema koja je proizašla kroz povratne informacije bila je ono što nudi sustručnjačko učenje za OOR:

- prostor za raspravu o temama, zajedničko iskustvo, gledanje svijeta iz perspektive druge osobe i suradnja
- prostor za razmjenu problema, resursa, sadržaja i novih pedagogija
- prilika da nadogradimo međusobne snage i podijelimo dobru praksu
- prostor kroz koji se stvaraju nove ideje
- potvrda da je osoba na pravom putu
- prijeko potrebna obostrano podrška koja koristi svim stranama i stvaranje novih veza
- prilika za rad s visoko motiviranim kolegama iz različitih predmeta i različitih škola (tamo gdje je to primjenjivo)

Učitelji/nastavnici su općenito bili uspješni u integriranju OR-a u svoje podučavanje. Teme su se razlikovale od „mekih“ pitanja poput recikliranja, do pitanja jednakosti poput razlika u plaćama i rodne ravnopravnosti, do pitanja povezanih sa zdravljem, međukulturom, dobiti i zdravim stilovima života. Predavani predmet često je bio odlučujući čimbenik, jer različiti predmeti nude različite ulazne točke i/ili različite naglaske na neke stvari. Nadalje, u slučaju osnovnih škola, u kojima učitelji nastoje predavati niz predmeta, fokus koje teme treba povezati s OR-om odredili su sami učitelji, vodstvo škole, kao i snage stručnjaka za obrazovanje. Iznenadujuće, iako smo već prošli jednu trećinu prema Agendi 2030 i Ciljevima održivog razvoja (COR), neki učenici još

uvijek nisu svjesni takvih globalnih ciljeva, a PEERMENT je putem svojih WebQuests i svojih treninga poslužio kao polazna točka za učenike kako bi mogli istražiti ove globalne i nacionalne ciljeve”

„Vodio/la sam učenike kroz WebQuest zadatak koji se odnosi na Agendu 2030.

Tema koja je, začudo, bila potpuno nepoznata mojim učenicima (učitelj, Italija).“

Izjava da su učitelji općenito bili uspješni u integriranju OR-a u svoje podučavanje ne znači da je ovo bio ravan put bez prepreka. Osim uobičajenih vremenskih ograničenja s kojima se edukatori suočavaju, te potrebe za unapređenjem njihovih sposobnosti kao dijela njihovog kontinuiranog profesionalnog razvoja, neki su učitelji prijavili otpor roditelja, sam nastavni plan i program koji se temelji na dominantnijoj paradigmi, probleme s politikom, pitanja koherentnosti između diskursa i djelovanja škole, pitanja povezanih s motiviranjem učenika i školske kulture koja ponekad ne potiče neovisno učenje.

Postoje neki ključni elementi koje obično dijeli svaki član, ali također i neke manje kritične točke koje bi se ipak mogle poboljšati. Najčešće ponavljana procjena svih partnera je ta da se radno okruženje pokazalo ključnim u stvaranju odnosa među vršnjacima. Postojale su neke razlike u iskustvima partnera u kojoj se mjeri to može postići tehnologijom, uz neke poteškoće u izvještavanju pri radu i stvaranju takve postavke na daljinu.

Razmjena ideja, znanja i obrazovnih metoda među nastavnicima bila je preferirana kad su se mogli sastati na neutralnom prostoru u kojem su suradnja, povjerenje i pouzdanje olakšano, a sudionici mogu brzo izgraditi poštovanje i međusobno razumijevanje koje jamči stručnjak za obrazovanje. Ne smije se podcjenjivati uloga stručnjaka za obrazovanje: on/ona mora biti dobro pripremljen s prilagođenim treninzima koji su specifični za tu skupinu. Neki primjeri mogu biti: upoznavanje s nastavnim programima i okvirima ishoda učenja, koji su dijelovi takozvanog vertikalnog dijela treninga. Zapravo, tamo gdje je taj uvjet bio ispunjen, odnos stručnjaka za obrazovanje i lokalnih grupa za obuku rastao je sastanak za sastankom i na kraju je bio autentičan, prislan i obogaćujući za sve.

Rad u malim skupinama vršnjaka također se pokazao valjanom metodom da se nastavnici bolje angažiraju i upoznaju snage i vještine jedni drugih, što im je kasnije omogućilo da se međusobno uključuju kako bi nadopunili neke nedostatke znanja koje mogu imati. To se pokazalo izuzetno korisnim za njihove učenike.

Stoga se ne samo može reći da se povećala svijest učitelja, samopouzdanje i sposobnost stvaranja alata za objašnjavanje tema održivog razvoja zahvaljujući sustručnjakom učenju, već i da su kao posljedica toga znatiželja i svijest učenika prema ovim poljima veće šanse da budu stimulirane tim sinergijama. Primjerice, neki su malteški učitelji na početku bili skloniji razmatranju blago zelenih aspekata održivog razvoja. Međutim, kroz proces vršnjačkog mentorstva otkrili su da su otvoreniji za druge aspekte, poput socijalne pravde ili jednakosti. U stvari, kada su kasnije shvatili da primjeri udžbenika matematike koji se koriste na nastavi stvaraju ograničenje za uvođenje OOR-a u cijeli kurikulum, oni su - svojim vještinama i strašću - preokrenuli situaciju dodavanjem novih primjera koji su se bolje povezali s izazovima socijalne pravde. To pokazuje koliko je važna uloga stručnjaka u ispitivanju i usmjeravanju procesa u skladu s četiri stupa održivog razvoja, naime ekonomskim, socijalnim, okolišnim i kulturnim. U tom pogledu možemo reći da je područje OOR-a valorizirano metodom sustručnjačkog učenja. Nadalje, za ostale učitelje na Malti, posebno one koji predaju ekonomiju i poslovne studije, izričito upućivanje na ciljeve održivog razvoja smatra se korisnim u uvođenju principa održivog razvoja u kurikulum. To je također pomoglo da učenje postane relevantnije, jer je kroz eksplicitnu vezu sa ciljevima održivog razvoja bilo moguće vidjeti kako se postupak sustručnjakog učenja za OOR uklapa u širu perspektivu širih nacionalnih i globalnih ciljeva.

Kako su izvijestili svi partneri, nastavnici su više zadovoljni sa svojim radom i stvoreni su suradnički odnosi za budućnost, čak i između starijih i mlađih učitelja ili među onima s vrlo raznolikim porijeklom. U stvari, međugeneracijski jaz je svugdje prevladavan i postao je obogaćujući element za mentorske grupe sustručnjakog učenja. Smatra se da ove točke nisu samo pozitivni učinci projekata, već i najzanimljiviji aspekti treninga.

WebQuest-ovi

Glavni alat koji se koristio kako bi se podržao model bio je WebQuest. S jedne strane, mogli bismo izvijestiti o nekim izuzetno pozitivnim iskustvima, dok je, s druge strane, potrebno izvršiti neka poboljšanja kako bismo još više poboljšali korisnost ovog alata.

Smatralo se da je WebQuest instrument više namijenjen istraživanju i suradnji, a cijenjen je i zato što je mogao podržati suradnju između sudionika na vrlo praktičnoj razini.

Međutim, neki su partneri smatrali da ovaj alat nije vrlo koristan sam po sebi. Zapravo, kako su izvijestili partneri, više bi voljeli da WebQuest bude instrument koji se koristi u procesu obuke učitelja. Prema njima, WebQuest bi mogao biti korisniji u identificiranju odgovarajućih web stranica i filtriranju lažnih vijesti. Uz to, WebQuest može biti koristan samo kad već postoji obveza i praksa integriranja OOR-a u kurikulum, a onda se u takvoj praksi može smatrati dodatnim alatom. Ako uopće nema interesa niti obveza, WebQuest ne bi pokrenuo interes za OOR kao takav.

Uspjeh upotrebe WebQuest-ova također dijelom ovisi o pronalaženju ravnoteže u ulogama obrazovnih stručnjaka i učitelja, u skladu s kontekstom. Iako bi nekim učiteljima mogla biti potrebna velika podrška u dizajniranju i korištenju alata za koji osjećaju da ga ne poznaju toliko dobro, drugima bi se to moglo protumačiti kao stavljanje u pasivnu ulogu i lišavanje kontrole i izbora nastavnih resursa. Nekima uloga „testiranja alata“ još više naglašava takav osjećaj, koji je suprotan partnerskom pristupu i ravnopravnosti koju promiče pristup sustručnjakog učenja. Dakle, ravnoteža horizontalnosti modela „kruga“ sustručnjakog učenja s vertikalnim ulazima stručnjaka za obrazovanje nije konstanta i treba ga prilagoditi kontekstu i očekivanjima.

Takva potraga za ravnotežom također je relevantna u odnosima između učitelja i učenika, posebno kada se primijeti da se, unatoč promjenama u retorici, nastava i dalje odvija na akademski način i od vrha prema dolje. Korištenje WebQuest-ova i uvođenje OOR-a u kurikulum pružili su priliku učiteljima da preispitaju takvu ravnotežu i da u razmatranju izazova OR-a stave u središte lekcije potragu ili „potragu“ za samostalnim doprinosima i rješenjima učenika, pri čemu učitelj služi kao vodič za istraživanje, a ne kao prenosilac znanja. Alat je osobito koristan ako se koristi u grupama i rezultat je zajedničke izgradnje između učitelja i učenika i alat za osnaživanje učenika.

Uključivanje komponente obuke za sljedeće smatra se bitnim dijelom modela:

1. Procjena pouzdanosti informacija i prepoznavanje lažnih vijesti
2. Filtriranje kroz prevelik broj i previše informacija

3. Prikladnost web stranica za učenike
4. Osnovne informatičke vještine tamo gdje je to potrebno.

S gledišta uključenosti, važno je ne uzimati zdravo za gotovo dostupnost računala u školama, bilo zbog nedostatka dostupnosti logističkih problema povezanih s rasporedom sati.

Neki učitelji su predložili da postoji potreba za katalogom WebQuestova sa materijalima spremnim za upotrebu, a to se djelomično rješava kroz sam projekt koji je stvorio prvu bazu podataka na svojoj web stranici www.peerment.eu.

Ponovljivost.

Model ima velike mogućnosti za ponavljanje. Model sustručnjačkog učenja već će se koristiti u nekim školama nakon životnog ciklusa projekta. To je bila učinkovita metoda za izgradnju didaktičkih jedinica za učenje, a sustručnjačko učenje uspješno je da se učitelji međusobno približe na bolji način. Čak i ako utvrdimo da bi se model teško mogao nametnuti slijedeći pristup odozgo prema dolje, dojam je da će učitelji koji su se upoznali s metodom sada svoje znanje širiti u svojim školama pristupom odozdo prema gore.

Učitelji povezani sa PEERMENT projektom često su spominjali vrijeme kao ograničavajući čimbenik u integraciji OOR-a u kurikulum. To je ključna stvar koju treba uzeti u obzir kako bi se osiguralo širenje modela i njegova ponovljivost. Unošenje OR-a u kurikulum ne podrazumijeva nužno više vremena, budući da se često radi o zauzimanju drugačijeg pristupa, radu s drugom paradigmom i korištenju relevantnijih primjera koji se odnose na izazove održivosti uključenih lokaliteta. Ovu točku treba naglasiti u svakom budućem treningu povezanom s modelom PEERMENT za OOR.

Unatoč desetljeću UN-a posvećenom OOR-u, neki su učitelji izvijestili o općenitom oskudnom znanju učenika o pitanjima OR-a, kao i o raznim zabudama, kao izazovi s kojima su se suočavali. Iz perspektive PEERMENT modela, međutim, ovo je također plus u tome što je projekt poslužio kao „ispravak“ za takvu stvarnost. Razni učitelji također su smatrali da sami trebaju puno istražiti o pitanjima OR-a, a nekima je trebala izgradnja povjerenja i kapaciteta. U toj su mjeri neki izrađeni WebQuestovi uključili bilješke nastavnika na jednoj stranici, što može biti korisno u sažimanju glavnih poanta za učitelje s malo slobodnog vremena. Stoga je poboljšanje znanja učitelja o pitanjima

OR-a kompetencija koju treba razviti. To se može pružiti kroz obuku kao dio PEERMENT-a za OOR model, a tamo gdje je primjenjivo, komponenta obuke može uključivati:

1. Stvaranje partnerstva s nevladinim organizacijama
2. upotrebljavanje znanja stručnjaka za obrazovanje
3. Kako istraživati održivi razvoj (OR)
4. Ciljeve održivoga razvoja (OOR)
5. Praćenje novih trendova i razvoja.

„Ponajprije definitivno morate vjerovati u vrijednost OOR-ova (učitelj, Malta).“

Identificiranje aktivnosti ili područja za koja je potreban dodatni trud

Tijekom procesa obuke partneri su identificirali neka područja u koja se treba uložiti dodatni trud.

Kao što je već predviđeno PEERMENT projektom, na temelju međunarodne literature i analize potreba o europskim iskustvima, postupak sustručnjačkog učenja nije bez vlastitih poteškoća.

„Previše ideja koje se ne mogu provesti zbog nedostatka vremena. (učitelj, Malta).“

Model predlaže dostupnost obrazovnih stručnjaka na koje se može pouzdati i na koje može računati da posreduju ako je potrebno. Općenito, poteškoće spomenute kroz prikupljene povratne informacije usredotočile su se na dvije široke točke:

1. logističku, koja se odnosi na vremenske pritiske i vremenske pritiske vezano za raspored. Stručnjaci za obrazovanje obučeni su za pružanju smjernica kako povezati OR bez nužnog povećanja vremena potrebnog za izvođenje lekcija. Također vrijedi uložiti više vremena kako bi se pridobilo školske administratore kako bi se smanjile negativnosti povezane s problemima rasporeda.

„Bilo bi idealno da uprava škole također cijeni blagodati sustručnjačkog učenja (učitelj, Malta).“

„Interdisciplinarnost i razmjena među vršnjacima zahtijevaju vrijeme: vrijeme za međusobno upoznavanje, vrijeme za pripremu i pedagoški dogovor („ za koordinaciju “), vrijeme za projekt, vrijeme za procjenu i odmak od projekta (učitelj, Francuska). “

2. Kulturalno. To je povezano do koje mjere su učitelji spremni raditi u timovima, njihova sklonost prema sustručnjačkom učenju, otvorenost za promjene, dijeljenje resursa i suradnju. Budući da je sudjelovanje u PEERMENT skupinama u većini slučajeva bilo dobrovoljno, to nije toliko važno. U drugim slučajevima, sudjelovanje je bilo povezano sa širim školskim politikama i to može stvoriti svijest o drugim pitanjima koja bi mogla zahtijevati pažnju, poput izgradnje kulture suradnje i podupiranje toga vremenom i ostalim potrebnim resursima. To se također može povezati s poviješću ignoriranja, a neki nastavnici možda nemaju dovoljno samopouzdanja da preuzmu mentorsku ulogu. Ovdje su uloga suosjećanja i empatije identificirane kao zanimljive točke procesa sustručnjačkog učenja.

„To je postupak stvaranja sinergije (učitelj, Malta).“

„To također zahtijeva dobru emulaciju među kolegama, a samim time i dobro razumijevanje, povjerenje i stvarno djeluje na „sustav afiniteta“ (učitelj, Francuska)“

Potvrđujući međunarodnu literaturu, učitelji su istaknuli potrebu za poboljšanjem tehnika timskog rada, kao i potrebu za mentorima i mentoriranim osobama.

Slovenskom je partneru bilo teško „probiti led“ sa sudionicima, ali jednom kad je taj proces započeo i kada su ga učitelji prihvatili situacija se poboljšala. U vezi s tim su naglasili da je razmjena iskustava s učiteljima iz Italije u Cerviji bila izuzetno korisna za izgradnju „timskog duha“.

Hrvatskom partneru je najteži dio bio: 1) osigurati okruženje koje poštuje različitosti i atmosferu bez predrasuda; 2) pronaći pravi ritam treninga, kako bi se izbjeglo razvodnjeno obrazovanje i gubitak entuzijazma; 3) poboljšati postupak „izvan okvira“, što znači da je bilo teško dekonstruirati izvorni način razmišljanja učitelja jer su oni metodični; 4) nositi se s velikim skupinama sudionika; i 5) stalno osiguravanje da

stručnjak za obrazovanje poštuje svoju ulogu moderatora u sustručnjačkom odnosu naspram nastavnika, jer ako se taj odnos sustručnjački odnos ugrozi nekim od dijelova, sasvim ga je nemoguće rekonstruirati. Uz to su izvijestili činjenicu da se prisilno sudjelovanje pokazalo negativnim utjecajem, posebno u ranoj fazi projekta. Ova će se točka analizirati kasnije.

U Italiji su teški dijelovi bili: prvo, ovladati identificiranim radnim alatom u svim njegovim aspektima, drugo, testirati, poboljšati i širiti novi model mentorstva i treće, stvoriti didaktički materijal o nekim relevantnim „Globalnim izazovima“, u oblik WebQuest-a. Kao što su istakli hrvatski partneri, također je i u Italiji postojala početna nesklonost sudjelovanju zbog činjenice da je sudjelovanje bilo prisilno. Prisilno sudjelovanje zapravo bi moglo ugroziti tipični entuzijazam potreban za obavljanje posla na WebQuest-ovima. Također ne treba podcijeniti ni rad kod kuće. Zapravo, nakon početka WebQuest-a u školi, učenici bi se trebali okupljati popodne. Obično ne znaju gdje bi se okupili, jer mnoge obitelji žive daleko od škole.

Naposlijetku, partner s Malte je ukazao na dva važna izazova s kojima se treba suočiti. Prema njima, glavne prepreke su logistika i vodstvo. Što se tiče logističkog aspekta, oni se pitaju kakvi su prostori zaštićeni kako bi se osiguralo da se učitelji mogu uključiti u sustručnjačko učenje. Postavili su nekoliko korisnih pitanja vezano za vodstvo. Tko će pokrenuti postupak? Koju ulogu ima školska uprava? Koja je uloga voditelja odjela ili službenika za obrazovanje? To su pitanja na koja bi model možda trebao pokušati bolje odgovoriti.

Identifikacija učinkovitih aktivnosti ili strategija

Općenito, moglo bi se reći da je PEERMENT pristup djelovao. Svi su partneri bili zadovoljni načinom na koji je metoda mogla stvoriti čvrste odnose među nastavnicima koji su sudjelovali, čak i ako je nekim stručnjacima za obrazovanje bilo teško stalno održavati pažnju na sustručnjački odnos i osigurati da svi imaju priliku reći svoje mišljenje. Iskustvo razmjene učitelja u Cerviji bilo je izuzetno korisno pri stvaranju i jačanju odnosa, jer je to omogućilo sudionicima da se međusobno upoznaju. Zapravo, ne treba podcijenjivati fazu „probijanja leda“, koja bi se mogla smatrati prvom zaprekom u procesu izgradnje sustručnjačkog odnosa. Jednom kada je led probijen, lako je uslijedila razmjena životnih iskustava, vještina i znanja među učiteljima. Ovo okruženje omogućilo

je stvaranje heterogenih podskupina, s obzirom na različitost, koju je svaki član smatrao bogatstvom. Međugeneracijski jaz, različiti kurikulum i različiti tehnološki kapaciteti članova su lako prevladani. Međupredmetna integracija OOR-a opet je važna u ovoj fazi modela: pomaže u stvaranju odnosa između učitelja koji imaju različite interese, ali uglavnom u priznavanju uzajamnih jačih strana. WebQuest je bio izuzetno koristan alat za većinu partnera, kako za nastavnike tako i za učenike. Alat je praktičan i na dobar način potiče suradnju u grupi. Čak i ako je rečeno da alat sam po sebi neće potaknuti interes za područje OOR-a; interes za ovu temu bi već trebao postojati.

Također je važno u ovom izlaganju učinkovitih strategija podijeliti talijansko iskustvo, jer je ono neobično. Italija je bila jedina zemlja koja je surađivala s nevladinom organizacijom koja je PEERMENT grupi učitelja donijela svoju stručnost na polju identificiranja pouzdanih web stranica povezanih s održivim razvojem obrazovanja. NVO djeluje izravno vezano za ove teme i ima čvrsto iskustvo vezano za klimatske promjene, migracije i održivi razvoj. To je omogućilo NVO-u rad s Grupom u određenom polju: identificiranje takozvanih lažnih vijesti. Nepouzdana informacije o održivom razvoju ne samo da su neizmjereno velike i raširene širom svijeta, već su i izuzetno teške za prepoznavanje. NVO je učiteljima dala praktične i metodološke alate za prepoznavanje lažnih vijesti, a kroz PEERMENT pristup postalo je lako uključiti strateške partnere, intenzivirati aktivnosti umrežavanja i pomoći u povezivanju učitelja i stručnjaka.

Zanimljiva ponavljajuća točka koja je proizašla iz povratnih informacija nastavnika bila je da se učitelji često ne osjećaju ovlaštenima baviti se kontroverznim pitanjima. To je još izraženije u zemljama koje su politički podijeljene i koje prakticiraju plemensku politiku. U takvim stvarnostima učitelji često smatraju da su mnoga pitanja vezana uz OR kontroverzna i da mogu uzburkati stvari, što dovodi do straha od cenzure ili straha od toga da se politički označi kao svrstavanje u jednu ili drugu stranku. Takva osjetljivost na kontekst bila je pitanja kojih je PEERMENT već bio svjestan prije pilot faze, no potreba za uključivanjem „rješavanja kontroverznih pitanja“ kao dio budućih treninga bilo je zanimljivo otkriće koje je proizašlo iz procjena. Oxfam (2016) je već objavio neke zanimljive radove na tu temu.

Održivost projekta

Iako ne misle svi partneri da će doći do strukturnih promjena u njihovoj školi/zemljama da bi ovaj pristup formalno uključili u svoje sustave, svi oni kažu da je snaga ovog

projekta njegova široka replikacija, bez potrebe za intervencijom odozgora prema dolje. Sustručnjačko učenje sigurno će se ponovno koristiti, također i za druge situacije, poput uvođenja novih učitelja u školu. WebQuest kao alat također će se zasigurno ponovno koristiti.

Priče o uspjehu

PEERMENT je kao projekt pružio priliku da se škola otvori prema vanjskom svijetu i da se odmakne od svakodnevnog „školskog načina“ prema „projektom načinu“, a mogućnosti koje takav način stvara kreću se prema transdisciplinarnim i transgeneracijskim okruženjima. Takav način izgrađen na vrednovanju pedagoške slobode omogućuje vlasništvo i pruža prostor za osobnu motivaciju da se pretoči u nove intervencije i da utječe na teme ili ulaze. Uspjeh PEERMENT modela križa logistička, kulturna i pedagoška pitanja.

Model prepoznaje rad i napore učitelja koji je već napravljen na neformalnim sastancima - ponekad i nakon radnog vremena - i često surađuju putem zatvorenih grupa na društvenim mrežama. Davanjem imena tome i prepoznavanjem toga kao dijela tihog, ali presudnog rada učitelja, projekt se nadovezuje na ono što se već događa i daje mu više strukture kao načina za proširivanje pružanja OOR-a u školama, prepoznavanjem učitelja kao stručnjaka.

„Vrlo pozitivan proces koji vam definitivno pomaže u profesionalnom, emocionalnom i mentalnom rastu“ (učitelj, Malta).

Dokaz tome su učitelji koji su tražili više takvih mogućnosti susučnjačkog učenja kao dio dobivenih povratnih informacija.

„Imati više sastanaka sa svojim kolegama“ (učitelj, Italija).“

„Sustručnjačko učenje mora postati pristup koji se koristi u uobičajenim aktivnostima osposobljavanja/podučavanja (učitelj, Italija).“

„Pobrinite se da ovo nije ograničeno na povremene događaje. To bi trebalo postati uobičajena praksa (Učitelj, Italija).“

Europska dimenzija također je prepoznata kao plus (i buduća) točka povezana s modelom.

„Bilo bi korisno surađivati s učiteljima iz drugih europskih zemalja kako bismo razgovarali o pitanjima održivog razvoja i WebQuestovima (učitelj, Italija).“

„Više događaja koji pružaju dobre prigode za povećanu socijalnu interakciju između mentora i mentoriranih (učitelj, Italija).“

„Jako mi je drago što radim na ovom projektu. Hvala vam puno na svemu što sam naučio (učitelj, Italija)“.

Hrvatski partner izvijestio je o ove dvije epizode povezane s uspjehom učenika:

- 1) Učenik koji je snimao vjetrenjaču nije je mogao snimiti niti minutu zbog „prejakog“ vjetra, pa „video“ traje samo nekoliko sekundi. Kolege iz razreda su mu se smijali kada je to rekao.
- 2) Učenici su odlučili (pod utjecajem ovog procesa) sudjelovati u pošumljavanju izgorjelog Carssic land događaja 21.3.2020 - dan planeta Zemlje.

Međunarodno povezivanje učitelja još je jedna uspješna prilika koju su učitelji cijenili. Riječima slovenskog partnera, „također je pomogla razmjena iskustava s učiteljima iz Italije u Cerviji“, a nakon tog sastanka „učitelji koji sudjeluju sada samoinicijativno surađuju i potiču druge“.

Još jedna priča o uspjehu koja govori o međugeneracijskom radu i odnosima. Partneri su izvijestili o više takvih iskustava. Primjerice, hrvatski je partner doživio da su tijekom sastanaka mlađi sudionici bili vještiji u korištenju tehnologije, dok su stariji predvodili u davanju ideja. Na kraju su uspjeli kombinirati ove dvije kompetencije i sam rad je obogaćen. Talijanski je partner također prepoznao ovaj međugeneracijski jaz kao resurs, a ne kao problem. Izvijestili su da je ključni proces PEERMENT-a prevladavanje bilo koje vrste jaza, ne samo međugeneracijskog, već i onog među sudionicima. Prema njihovim riječima, međugeneracijski jaz je prevladavan zapošljavanjem svih, čineći sve jednakima i ističući prednosti i nedostatke svakog člana. Na taj je način skupina, koja je usredotočena na zajednički rad na izvršavanju dodijeljenog zadatka, shvatila da

međugeneracijski jaz postaje bogatstvo, a to je promijenilo početne predrasude, čineći da odnos postane autentičniji. Uz to, „što grupa više surađuje, to više otkrivati da svaka razlika među članovima postaje snaga pri radu; odnosi će stoga postati jači i mogu potrajati čak i kad projekt završi.“

U slučaju Malte, pokušaj uspostave PEERMENTA grupa za obuku lokalnih učitelja trajao je mnogo dulje nego što se očekivalo. Proces je uključivao osiguravanje da rukovodstvo škole stoji iza toga, a to je uključivalo i razne sastanke. Međutim, kad bi rukovodstvo škole imalo moć upravljanja procesom, moglo bi uključiti cijelu školu i koordinirati proces. Obuka je održana za cijelu školu. Uprava škole je također sudjelovala u procesu kao sustručnjak, nudeći ohrabrujući aspekt i sigurnost da oni stoje iza toga, podržavajući u potpunosti i cijeneći napore učitelja.

PEERMENT model i prepoznavanje

PEERMENT je imalo zadatak testirati model, koji bi kada bude prilagođen, u skladu s primljenim povratnim informacijama, na kraju mogao integrirati sustručnjačko učenje za održivi razvoj kao pouzdan alat u postizanju ciljeva održivog razvoja, posebno COR 4.7.

Prvi trening skupovi, kako za stručnjake za obrazovanje, tako i za učitelje koji sudjeluju u zajednicama prakse, bili su nužno eksperimentalni. Međutim, na kraju procesa sudionici smatraju da su postavljeni temelji za temeljni trening za sustručnjačko učenje u obrazovanju za održivi razvoj.

Stvarnost na terenu ukazuje na to da formalizacija treninga u jednom standardnom ECTS formatu možda nije najbolji način u većini konteksta. To je zato što su dostupni vremenski termini različiti u zavisnosti od različitih škola, logističkih aranžmana i konteksta. Partneri su zaključili da je fokusiranje na osnovni kurikulum koji se može prilagoditi različitim kontekstima pravi put prema naprijed, barem tijekom eksperimentalnih faza.

Međutim, gledajući prema budućnosti, partnerstvo priznaje da određeni kontekst dopušta da se takvi treninzi koriste za profesionalno napredovanje učitelja ili za ispunjavanje ugovornih obveza nastavnika da budu u toku sa svojim obrazovnim naporima.

Projekt je prošao dovoljni istraživački rad kako bi raznim sveučilištima i tijelima za akreditaciju omogućili osmišljavanje osnovnog tečaja, standardiziranog za kompatibilnost s ECTS sustavom, koji se zatim može poduzimati u skladu s različitim kontekstima.

Ovaj priručnik za učitelje osmišljen je da pruži potreban „udžbenik“ koji se može koristiti za takve treninge.

Profesionalna sloboda učitelja u srži je takvog modela, što podrazumijeva da će, osim obilježavanja četiri glavne značajke sustručnjačkog učenja za OOR, treninzi biti fleksibilni i specifični za kontekst i kulturu.

Na kraju takvog tečaja očekuje se da će nastavnici biti sposobni:

1. Opisati OOR.
2. Razumijeti kako uvesti OOR u kurikulum

3. Identificirati, objasniti i razgovarati o prednostima sustručnjačkog učenja
4. Identificirati, objasniti i razgovarati o prednostima sustručnjačkog učenja za ESD
5. Koristiti pouzdane web stranice i WebQuest kao alata za oblikovanje obrazovnih iskustava i izrastanje na koji zajednicu prakse
6. Primjeniti gore navedeno u skladu s kontaktom

Očekuje se da će takav trening imati dvije praktične komponente:

1. Sustručnjačko učenje za OOR, praktična komponenta
2. Kreiranje WebQuesta.

Ovo potonje može biti „zadatak“ treninga.

Postskriptum - Sustručnjačko učenje za OOR u vrijeme COVID-19

Projekt PEERMENT bio je u svojoj posljednjoj godini kada je pandemija Covid-19 pogodila cijelu Europu i svijet. Očekivano, to je proizvelo nove strahove, nova pitanja i nove mogućnosti, ne samo učiteljima i odgajateljima.

Većina učitelja na kraju je predavala preko interneta, izolirani jedni od drugih i radili su pod velikim pritiskom. Učitelji koji su se razumjeli u tehnologiju podržavali su druge koji su se borili s novim softverom.

Otvorena su nova pitanja, posebno u vezi s OOR-om, ne samo zbog potrebe za preispitivanjem OOR-a tijekom zatvaranja i lockdowna. Ostala su pitanja bila povezana s novim potrebama u vezi s sustručnjačkim učenjem i mentorstvom, uključujući potrebu za povezivanjem i dijeljenjem resursa. Potreba za preispitivanjem drugačije i bolje budućnosti odjednom je postala hitna, ili možda zapanjujuće hitna, budući da će mnogi tvrditi da su stvarnost klimatskih promjena i strašno siromaštvo već bili hitan poziv na promjene.

Ono što se činilo da se ne dovodi u pitanje je srž fokusa projekta PEERMENT, jer je, ako išta drugo, njegova vizija važnosti OOR-a kao alata za predviđanje bolje budućnosti i potreba da se to učini u potpornom okruženju i zajednički još jasnija.

Kombinirajući izazove s kojima se suočavaju neki učitelji u pogledu digitalnih kompetencija i s tehničkog gledišta i s pedagoške perspektive, važnost jačanja kapaciteta učitelja za vođenje nastave na daljinu i putem mrežnih alata postala je očitija u COVID-19 eri. Spajajući ove izazove s potrebom da više učenika ulaže u „neovisno učenje“, alati poput WebQuests mogu ponovno postati difuzniji, a možda i nužniji. Covid-19 pružio je novu priliku učiteljima i školama da koriste tehnologiju za promicanje ciljeva održivog razvoja i poboljšanje kvalitete obrazovanja za sve.

Stvarnost nakon Covid-19 mogla bi zahtijevati specijaliziranu obuku za promicanje neovisnog učenja putem mrežne nastave i metodologija poput WebQuesta. To je zato što je WebQuest u dobrom položaju da promiče kritičko razmišljanje o vrijednostima i životnim stilovima, te sistemsko i anticipativno razmišljanje kako bi pružili rješenja za izazove u OR-u.

Vrijedi naglasiti da su mnogi učitelji primijetili učenici ne sudjeluju na nastavi tijekom mrežnih predavanja. To znači da se nije doprijelo do nekih učenika. To također

predstavlja nove izazove, ne samo u pogledu osiguranja kvalitetnog obrazovanja za sve i postizanja ciljeva održivog razvoja. Također se ne smije uzimati zdravo za gotovo da učenici imaju pristup računalu ili Internetu, ili kao što je izvješteno, neki su imali jedan laptop za dijeljenje među braćom i sestrama, što stvara logistička pitanja pristupa. Nadalje, mentalno zdravlje školske zajednice i naših učitelja i dalje je glavni prioritet među svim intervencijama PEERMENT-a.

Mentalno zdravlje i problemi pristupa i uključivanja mogli bi biti nove teme za istraživanje u krugovima, koje bi možda mogli podržati stručnjaci za obrazovanje u narednim godinama, posebno među školama zainteresiranim za primjenu PEERMENT metodologije u budućnosti. Također se podrazumijeva da bi se postupak sustručnjačkog učenja - koji je već dijelom postao digitalni zbog logističkih problema - mogao uglavnom temeljiti na prelasku s uživo na digitalni način, kako bi se udovoljilo mogućim razdobljima nemogućnosti kretanja i izvan njih.

Poanta je da PEERMENT model može pružiti dobru osnovu za kreativnost i inovacije među zajednicama prakse koje se usredotočuju na uvođenje OOR-a u kurikulum. Budući da je model testiran u različitim stvarnostima, kontekstima i zemljama, već je dizajniran da bude fleksibilan i prilagodljiv, bez ugrožavanja temeljne ideje međusobnog povezivanja, razmjene dobre prakse za poboljšanje pružanja OOR-a i međusobnog mentorstva kako bi se održao osobni i profesionalni razvoj. Ova prilagodljivost sada može uključivati i bavljenje pandemijama.

Pitanja i odgovori neprestano se razvijaju, a potrebno je više eksperimentiranja kako bi se dalje razumjelo kako sustručnjačko učenje za OOR može unaprijediti OOR, postizanje COR i potreba da se osigura da nitko ne ostane napušten.

Planiranje PEERMENT-a

Literatura

Educause (n.d.). *Mentoring styles*. Preuzeto s: <http://www.educause.edu/careers/special-topic-programs/mentoring/about-mentoring/mentoring-styles>

Kirsi, T. (2014). Peer-group mentoring for teacher development. *Journal of Education for Teaching*, 40:3, 322-323, DOI: 10.1080/02607476.2014.886918

Lave, J., and E. Wenger. 1991. *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge, England: Cambridge University Press.

My-Peer. (2010). Peer mentoring: What is it? <http://mypeer.org.au/planning/what-are-peer-based-programs/program-types/peer-mentoring/>

Oxfam. (2016). *Teaching Controversial Issues*. Available at: <https://www.oxfam.org.uk/education/resources/teaching-controversial-issues>

University of Sheffield. (2009). *Mentoring – CIPD factsheet*. Preuzeto s: https://www.shef.ac.uk/polopoly_fs/1.110468!/file/cipd_mentoring_factsheet.pdf

Starr, L. (2000). *Creating a WebQuest: It's easier than you think*. Preuzeto s: https://www.educationworld.com/a_tech/tech/tech011.shtml

UNESCO. (n.d.a). *Education for Sustainable Development*. Preuzeto s: <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development>

UNESCO. (n.d.b). *What is ESD?*. Preuzeto s: <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/what-is-esd>

Wenger, E. (1998). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. UK: Cambridge University Press.

Bibliografija

Wenger, B. & Wenger, E. (n.d.). *Frequently asked questions about communities of practice, networks, and social learning*. Preuzeto s: <http://wenger-trayner.com/faqs/>

Wenger, E. (2002). *Cultivating communities of practice: a guide to managing knowledge*. USA: Harvard Business School Press.

